

KLJUČNE ZNAČAJKE PRISTUPA INVALIDITETU ZASNOVANOM NA LJUDSKIM PRAVIMA

Ljudskopravaški pristup podrazumijeva pomak s "medicinskog modela" koji invaliditet definira prvenstveno kao rezultat individualnih oštećenja na "socijalni model" koji se fokusira na okolišne i društvene prepreke. Socijalni model identificira i rješava kontekstualne čimbenike, tj. fizičke, stavovne i institucionalne prepreke za uključivanje osoba s invaliditetom. Daje odgovornost vladama i društvu u cilju osiguranja političkog, pravnog, socijalnog i fizičkog okruženja koje podržava potpuno uključivanje svih osoba s invaliditetom.

Ljudskopravaški pristup podrazumijeva integriranje standarda i načela ljudskih prava u sve faze donošenja politika invaliditeta, upravljanja programskim ciklusima, njihovim dizajniranjem, provedbom, praćenjem i ocjenom. To znači poštivanje i promicanje temeljnih načela ljudskih prava koja uključuju nediskriminaciju, jednake mogućnosti, sudjelovanje, osnaživanje, odgovornost i transparentnost. Iz njih proizlazi osam općih načela Konvencije o pravima osoba s invaliditetom: poštivanje urođenog dostojanstva, osobne autonomije uključujući slobodu osobnog izbora i neovisnost osoba; nediskriminacija; puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo; poštivanje razlika i prihvaćanje invaliditeta kao dijela ljudske raznolikosti i čovječnosti; jednakost mogućnosti; pristupačnost; jednakost između muškaraca i žena; poštivanje sposobnosti razvoja djece s teškoćama u razvoju i poštivanje prava djece s teškoćama u razvoju na očuvanje vlastitog identiteta.

U cjelini opća načela čine temelje inkluzivnog društva.

13 NACIONALNIH SAVEZA OSOBA S INVALIDITETOM UKLJUČENIH U 8. CENTAR ZNAJJA, U OKVIRU RAZVOJNE SURADNJE U PODRUČJU UNAPREĐENJA KVALITETE ŽIVLJENJA OSOBA S INVALIDITETOM.

Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske
- SOIH

Hrvatski savez slijepih

Hrvatski savez gluhih i naglušnih

Savez društava multiple skleroze Hrvatske

Savez društava distrofičara Hrvatske

Hrvatski savez gluhoslijepih osoba „Dodir“

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Hrvatski savez udruga osoba s tjelesnim
invaliditetom

Hrvatski savez udruga cerebralne i dječje
paralize

Hrvatski savez udruga invalida rada

Hrvatski savez udruga osoba s intelektualnim
teškoćama

Savez udruga za autizam Hrvatske

Savez civilnih invalida rata Hrvatske

Tiskanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

LJUDSKOPRAVAŠKI PRISTUP INVALIDITETU

#pravaosobasinvaliditetom

8. CENTAR ZNANJA - NAJVEĆA LJUDSKOPRAVASKA MREŽA U REPUBLICI HRVATSKOJ

8. Centar znanja za društveni razvoj u području unapređenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom zagovara prava pola milijuna osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Tijekom dugogodišnjeg rada svakog od 13 saveza 8. Centar znanja prepoznat je kao središte ekspertize i kao platforma za zaštitu i promicanje ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom. Rad temelji na kvalitetnom provođenju i praćenju primjene Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom s vizijom izgradnje inkluzivnog društva.

Konvencija je nametnula novi pristup invaliditetu po kojemu su države stranke dužne poštivati i štiti prava osoba s invaliditetom te usvojiti odgovarajuće zakonodavne, administrativne ili druge mjere za provedbu prava priznatih Konvencijom.

Konvencija mijenja paradigmu invaliditeta čineći pomak od karitativnog i medicinskog modela invaliditeta prema snažnom promoviranju socijalnog modela i modela ljudskih prava. Osobe s invaliditetom iz pasivnih primatelja promovira u aktivne nositelje prava. To se naglašava i u definiciji osoba s invaliditetom gdje se ističe međudjelovanje s različitim preprekama koje mogu sprječavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima. Konvencija potvrđuje da osobe s invaliditetom imaju pravo na sva građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava čiji se pregled daje u nastavku.

LJUDSKOPRAVAŠKI PRISTUP INVALIDITETU

PREGLED PRAVA SADRŽANIH U KONVENCIJI O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

- Pravo na jednakost i nediskriminaciju (čl. 5)
- Pravo na život (čl. 10)
- Jednakost pred zakonom i poslovna sposobnost (čl. 12)
- Pravo na jednak pristup pravdi (čl. 13)
- Sloboda i sigurnost osobe (čl. 14)
- Sloboda od mučenja ili okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (čl. 15)
- Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja (čl. 16)
- Pravo na poštivanje tjelesnog i mentalnog integriteta (čl. 17)
- Pravo na slobodu kretanja i nacionalnost (čl. 18)
- Pravo na slobodu izražavanja i mišljenja te pristup informacijama (čl. 21)
- Poštivanje privatnosti (čl. 22)
- Poštivanje doma i obitelji (čl. 23)
- Pravo na sudjelovanje u političkom i javnom životu (čl. 29)

EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

- Pravo na obrazovanje (čl. 24)
- Pravo na zdravlje (čl. 25)
- Pravo na osposobljavanje i rehabilitaciju (čl. 26)
- Pravo na rad i zapošljavanje (čl. 27)
- Pravo na primjereni životni standard i socijalnu zaštitu (čl. 28)
- Pravo na sudjelovanje u kulturnom životu, rekreaciji, razonodi i sportu (čl. 30)

MEĐUSEKTORSKA PRAVA; PRAVA SPECIFIČNIH SKUPINA; PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM U SPECIFIČNIM SITUACIJAMA

- Pravo na jednakost i nediskriminaciju (čl. 5)
- Pravo na pristupačnost (čl. 9)
- Pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu (čl. 19)
- Prava žena s invaliditetom (čl. 6)
- Prava djece s teškoćama u razvoju (čl. 7)
- Pravo na zaštitu osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama, oružanim sukobima i hitnim humanitarnim stanjima (čl. 11)
- Međunarodna suradnja (čl. 32)